

Overweging Paaswake 2024

Het aantal lezingen voor de Paasnacht heeft vanaf de vroege christenheid gevarieerd. Van 15 tot 12 tot 7. Wij kozen er 3. Dat valt dan weer mee. Maar één verhaal was er altijd bij, één verhaal mocht nooit ontbreken in al die eeuwen, in ieder lijstje, en ook niet vanavond: Genesis 1, het scheppingsverhaal, het oerverhaal waarin het licht wordt geschapen in de duisternis.

Hoe het scheppingsverhaal zelf is geschapen, dat weten we niet precies. Maar naar verluidt is het zo'n 25 eeuwen geleden opgeschreven. In de tijd van de ballingschap van het volk Israël. Ze zaten gevangen in Babylon. Ver van huis. En ver van huis komen dikwijls de grote vragen op.

Wat is dit voor wereld en hoe is die zo geworden? Waar komen we vandaan en waar gaan we naartoe? Is er een zin, een doel, een houvast? Is er een God die dit alles in de hand heeft, die ons gewild en gemaakt heeft?

Waarom zijn wij op deze aarde, die soms zo paradijselijk is, en soms zo woest en doods? Zijn we een speelbal van het lot of valt er nog iets te hopen? Is er niet iemand die in godsnaam licht kan scheppen in onze duisternis?

Het zijn herkenbare vragen. Vragen die op kunnen komen in ieder mensenleven, misschien ook het jouwe. In moeilijke tijden komen de moeilijke vragen. Geconfronteerd met het kwaad in je leven en het duister in deze wereld.

En soms stellen anderen je die vraag. Als ze erachter komen dat je iets met God hebt, iets met geloof doet. 'Als er een God bestaat, waarom zijn er dan zoveel oorlogen, waarom is er zoveel kwaad in de wereld?' Een vraag die mij heel wat keren is gesteld. De aloude theodicee-vraag.

Maar van de Duitse theoloog Klaus Berger heb ik geleerd dat je die vraag ook om kunt draaien. Hij zei:

Als er zoveel kwaad bestaat, waar komt dan eigenlijk het goede en het mooie vandaan? Of: als er een heelal bestaat dat ieder bevattingsvermogen te boven gaat, een heelal dat dodelijk en eenzaam is – hoe kan het dan dat daar een eiland is, waarop leven en liefde iets waard zijn? Is dat niet net zo verwonderlijk en onbegrijpelijk?

Misschien is het scheppingsverhaal een poging tot antwoord op al die levensvragen. Want het is geen verhandeling over *hoe* de aarde is ontstaan, maar een gelovige ballade over het *waartoe*. Genesis 1 is een credo, een geloofsbelijdenis. Een lied.

Het is een nieuw lied over een God die ons liefheeft en die voor zijn wereld zorgt. Tegen het oude liedje over boze machten en weerloze mensen, die er alleen voor staan.

Het is een nieuw lied over een God die het eerste en het laatste woord heeft over ons leven: oorsprong en doel en zin. Tegen het oude liedje, dat het leven een zinloze cyclus is van opgaan, blinken en verzinken.

Het is een nieuw lied over een God die iets met ons voorheeft, met ons en met heel deze wereld. Die licht heeft gemaakt om in te leven, het ritme van de tijd, ruimte om te ademen en leefbare grond. Tegen het oude liedje van chaos en angst en dood en donker.

In het scheppingsverhaal krijgen alle elementen en natuurverschijnselen hun plaats gewezen. Wordt alles wat dreigend is begrensd.

De duisternis krijgt z'n plek in de nacht, en zal elke morgen wijken voor het licht van de dag. Het water krijgt z'n plek in de zee, zodat er land ontstaat om veilig te wonen.

En de zon, de maan en de sterren, die in het oude Babylon als goden werden gezien - angstaanjagende goden waar je voor moet buigen en die jouw lot en levensloop bepalen - die goden worden hier gedegradeerd tot lichtjes, lantarens, lampen die goed zijn voor warmte en licht, en handig als kalender. Om u te dienen.

Zo wordt in het scheppingsverhaal de kosmos ontgoddelijkt. En horen wij een geloofsbelijdenis: achter en boven deze wereld staat een God, die onze bondgenoot is. Die zorgt voor levenslicht en ademruimte en vrijheid om te zijn. Door van meet af aan te strijden tegen de chaos, de dood en het donker, en hij blijft ertegen strijden en alles komt goed. De toekomst is al gaande.

Zo troost en bemoedigt dit verhaal ons. Als een lied tegen de angst. Een lied dat daarom altijd klinkt in de Paasnacht en nooit ontbreekt. Omdat het ons zegt:

wees niet bang. Wij zweven niet onopgemerkt en onbemind door een koud en zwijgend heelal. Nee, wij zijn geschapen, gewild, gekend en geliefd.

En je bent geschapen met een doel. Niet om ten onder te gaan aan dwang, aan teleurstelling en verdriet. Nee, je bent geschapen om óp te staan tot een leven in vrijheid. Je bent geschapen, niet voor de duisternis, maar voor het licht. Niet voor de angst, maar voor de vreugde.

En daarmee heb je ook een roeping. Want je bent gemaakt naar Gods beeld, zegt Genesis. Dat wil zeggen: je leeft om te laten leven. Je bent geschapen om zelf te scheppen. Geliefd om zelf lief te hebben. Verlicht om zelf voor anderen een licht te zijn.

Je hebt een roeping op dit wonderbaarlijke eiland in een oneindig heelal, dit eiland waarop leven en liefde iets waard zijn. Want dit is Gods wereld.

Daarom: 'waar zorgzaamheid is en liefde, daar is God'. *Ubi caritas et amor, Deus ibi est.*

'Waar zorgzaamheid is en liefde, daar is God'.

En waar ben jij?

Amen.